

távasszal clőtörő új növény az élet első napjaiban tudjon mi-
ből táplálkozni.) Évelő.

Részletösszefoglalás. Az utódok biztosítása.

e) *Védelme.* Késő őszig nyugodtan dolgozhatnak a levelek,
mert a legelésző állat nem tesz kárt bennük. — Izleljétek meg a
levelet. (Keserű.)

f) *Felhasználása.* A levelek keserű anyagát az ember kioldja
és az oldatot orvosságként használja. A levelek főzete kitűnő
szájöblögető szer.

Kísérlet: A levelek kifőzése.

III. Összefoglalás.

Házi feladat: 1. A virág modellje papirosból. (Csak egy-
néhány ügyesebb tanuló csinálja meg.) 2. Szájöblögetővíz ké-
szítése.

A tanuló füzete az óra végén:

A mezei zsálya.

Szárazságtűrő: mélyen járó gyökér.
szősös, olajos levél.
tőrözsa.

A fény kihasználása: fölfelé kisebbedő és keresztben átél-
lenes levelek.

Védelme a szél ellen: laza belsejű, rövid ízektől felépített
négyszögletes szár, élrostok.

Megporzása: (A virág rajza.)

Termése: (A termés rajza.) Évelő.

Alkalmazása: A levelek főzete — szájöblögető víz.

Jeges Sándor.

Mennyiségtan.

A magyar egyenesadók.

I. rész.

Tankönyveink a százalékszámítás gyakorlati alkalmazásá-
nál az állami egyenes adókra vonatkozó számításokat is feldol-
gozzák. Kétségtelen, hogy éppen a polgári iskolai tanulókra néz-
ve az adókra vonatkozó tudnivalók közlése gyakorlati szempont-
ból igen nagy jelentőségű; a polgári iskolákból kikerülő ifjak,
mint önálló gazdák, iparosok és kiskereskedők az adózás problé-
máival közvetlen kapcsolatba jutnak. De a középiskola alsó négy
osztályában is úgy kellene megválasztani a számtani anyag
tárgyköreit, hogy azok az étellel s így elsősorban a gazdasági
étellel szervesebb kapcsolatba jussanak.

Minden közületnek s így az állami gazdálkodásnak is a he-
lyesen összeállított költségvetés az alapja. A költségvetés be-

vételi forrásait elsősorban az adók alkotják. Az utóbbi évek abnormis gazdasági viszonyai az adózás terén is szövevényes újításokat hoztak létre. Hazánk mai adórendszere is komplikáltabb a háborús évek előtti kiegyensúlyozott gazdasági élet adórendszerénél. Evről-évre újabb változtatások történnek az adózásra vonatkozó törvényekben és rendeletekben. Ez vezetett arra, hogy a tankönyvek régebbi adatai helyett a legújabbakat közöljem. Összeállításom természetesen elsősorban a szaktanároknak szól. Az az elgondolásom, hogy a szaktanárnak még akkor is tisztában kell lennie az idevonatkozó anyag főbb rendelkezéseivel, ha az adózásokra vonatkozó tudnivalókból a tanulókkal csak a legszükségesebbeket közölhetjük. Mostani tanulmányomban a földadóval és házadóval, — a következőkben pedig az általános kereseti adóval, az alkalmazottak kereseti adójával, a jövedelem- és vagyoadóval, a társulati és tantiémadóval és a tőkekamatadóval fogok foglalkozni.*

Az adók gyakorlati kiszámítását néhány jellegzetes példán is bemutatom.

A polgári iskolák tanáraitra nézve különben is fontos, hogy az adózási kérdésekben bizonyos tájékozottsággal bírjanak. Ilyen ismeretek birtokában a gazdasági élet sok problémáját és az élet szociális kérdéseit is megértőbben szemlélhetjük.

* * *

*

A magyar egyenes- vagy alapadókat általában három csoportra oszthatjuk:

a) *Tárgyi, vagy hozadéki adókra*, ilyenek: a földadó, a házadó, az általános kereseti adó, az alkalmazottak kereseti adója, a társulati- és tantiémadó és tőkekamatadó. A hozadéki adók kivételénél — tekintet nélkül az adózó személyi viszonyaira, — tisztán a hozadék forrását veszik tekintetbe;

b) *Személyi, vagy jövedéki adók*: ilyen a jövedelemadó, amikor az adó a személyes jövedelemre vettetik ki:

c) *Vagyonadók*: ilyen a vagyoadó, amikor az adóalapot az adózó vagyonának értéke képezi.

Az állami egyenes adók után még *járulékos pótheadókat*, illetőleg *pótheadójellegű szolgáltatásokat* is kell fizetni, melyek mindig az állami egyenes adók után igazodnak.

Ilyenek: a községi- és vármegyei pótheadó, az útheadó, a nyilvános betegápolási és gyermekgondozási pótheadó, a mezőgazdasági kamarai illeték, a kereskedelmi és iparkamarai illeték, a

* Az anyag összeállításánál a következő munkákat használtam: Dr. Szepes Mihály: *Adóügyi Kiskaté*, 1936. Dr. Klug Emil—Dr. Pongrácz Jenő: *Az adók*, 1936. Lammel L. Károly: *A mérlegképes könyvelő*, irodai kalauz. Dr. Fejérváry Bertalan—Gravázt Ferenc: *Adóügyi Zsebkönyv*, 1930. Tóth József: *Utbaigazító adó- és illetékügyekben*, 1936.

házbérfillér, a szemétfuvarozási illeték, az inségjárulék, a rokkantellátási adó és a rendkívüli adópótlék.

A földadó.

A földadó alá tartozik minden gazdaságilag használható földterület még akkor is, ha azt tényleg más célra fordítják.

A nem művelhető és nem használható terméketlen területek, pl. tavak, folyók, vízmosások, kőomlások, kopárságok, stb. *földadó alá nem tartoznak.*

Földadó alól mentesek: a közútak, dülöltak, utcák, terek, beépített háztelkek, udvarok, csatornák, védtöltések, temetők, tanításra szolgáló fa- és szőlőiskolák, végül a mesterséges halastavak.

A földadót az ingatlan tulajdonosa, illetőleg annak hasznélvezője fizeti.

Az egyes községek területeinek nagysága, ezek művelési ága és felosztása a birtokívekben van nyilvántartva, ezeket *kataszteri birtokíveknek* nevezzük. Ezek a birtokívek minden község előljáróságánál és minden kerületi pénzügyigazgatóságánál megvannak és azokat bárki megtekintheti.

A földadót a kataszteri tiszta jövedelem után kell fizetni. A kataszteri tiszta jövedelmet a kataszteri birtokívek tüntetik fel. A kataszteri tiszta jövedelmet a művelési ágak és minőségi osztályok szerint bizottsági becslés útján állapítják meg. A becslésnél a birtok tiszta jövedelme jön számításba, amit úgy kapnak meg, hogy a birtoknak normális termés mellett várható összjövedelméből a gazdálkodás termelési költségeit levonják.

A földbirtokok hét művelési ágba vannak felvéve, melyek a következők: szántóföld, kert, rét, (kaszáló), szőlő, legelő, erdő, nádas. A kataszteri tiszta jövedelem a művelési osztályok szerint váltakozó; szántóföldeknél: 25, 20, 17, 14, 9.50, 6.40, 3.60 és 1 aranykorona; kerteknél: 30, 25, 17, és 7.60 aranykorona; rétnél: 19, 13.50, 9.50, 5.20, 3.20 és 0.50 aranykorona; szőlőnél: 30, 20, 19, 10 és 7.60 aranykorona; legelőnél: 12, 7.80, 5, 2, 0.60 aranykorona; erdőnél: 5.60, 3.80 és 1.40 aranykorona; nádasnál: 25, 16 és 8 aranykorona. A kataszteri osztályozás kiigazítását a mezőgazdasági kamarai szaknyilatkozat alapján a pénzügyigazgatósághoz beadott kérelmek alapján lehet kérni.

A földadó kulcsa (nagysága) 1930. évi január hó 1-től a pengőértékben megállapított kataszteri tiszta jövedelem 20%-a (1925. december 31-ig 25%-o volt), illetőleg az aranykoronában kifejezett kataszteri tiszta jövedelem 25.2%-o-a.

Gyakorlatilag ez azt jelenti, hogy ha valakinek például 5 kataszteri hold szántója van és ennek megállapított kataszteri jövedelme holdankint 20 aranykorona, vagyis összesen 100 aranykorona, akkor ennek 20%-a: tehát 20 aranykorona lesz a földadó, illetve pengőre átszámítva 20×1.16 pengő, azaz 23 pengő 20 fillér.

A földadót a kataszter alapján községenként a pénzügyigazgatóságok, egyénenként pedig a földkivetési lajstromban a községek, városokban a városi

adóhivatalok vetik ki, mégpedig az adózó év február havának végéig. Az adózókat az adókiivetésről az adóívek kézbesítése útján értesítik. A kivetés ellen az adóív kézbesítését követő 15 napon belül a pénzügyigazgatóságoknál lehet fellebbezéssel élni. A fellebbezést a kir. adóhivataloknál írásban kell benyújtani. A pénzügyigazgatósági határozat ellen a közigazgatási bizottság adóügyi bizottságánál, ez ellen pedig végső fokon a m. kir. közigazgatási bíróságnál lehet panasszal élni.

A földadót negyedévenként kell fizetni.

Elemi csapások esetén a földadónak egészben, vagy részben való törlését lehet kérni. Ilyen elemi csapás: a jégeső, árvíz, tűz, fagy, szárazság, rozsdás és burgonyavész, a hőítés és a mezei egerek által okozott károk. Szőlőkre nézve: szőlőtetű, szőlőmoly, bagolyvilla, rovarok, fakórothadás, peronoszpóra és a fagy által okozott károk. A károsodások a községi elöljáróságoknál (városi adóhivataloknál) írásban 15 nap alatt jelentendők be. A károsult földek termékei a kárbeviselési eljárás befejezéséig nem takaríthatók be. A kárfelvételt a városi adóhivatal, vagy a községi elöljáróság eszközli, a kárbecslést pedig a pénzügyigazgatóság kiküldött tisztviselőjének elnöklete alatt az illetékes városi vagy községi bizottság. A kárbecslés megtörténte nélkül, az elemi csapások által okozott károk nem téríttetnek meg. Az elemi kár címen elengedhető adóösszeget a pénzügyigazgatóság állapítja meg s a jegyzéket az illető községi (városi) adóhivatal 15 napi közszemlére teszi ki. A pénzügyigazgatóság határozata ellen fellebbezésnek van helye.

Az olyan földterületek, melyek terméketlenségüknél fogva még nem voltak földadó tárgyai s csak nagy költségekkel váltak gazdaságilag használhatókká, *ideiglenes adómentességet élveznek*. Az ideiglenes adómentességet a községi elöljáróságokhoz (városi adóhivatalokhoz) beadott kérelmek alapján a pénzügyigazgatóságok állapítják meg. Ideiglenes adómentességet élvezhetnek egyes erdősített területek a kitermelés megkezdéséig, a szőlőknél egyes újonnan létesített szőlőtelepek 6—10 évig.

Meg kell említenünk még, hogy az 1934. évi 5600/M. 5. számú rendelet alapján egyes kisebb birtokosok földadóját részben, vagy egészben a mezőgazdaság nehéz helyzetének megkönnyítése végett az 1934/35. évben, illetőleg az 1935/36. gazdasági évben az ú. n. *segélyalaptól* megtérítik.

Valamint külön rendeletek intézkednek az ú. n. *gazdaadósok* adófizetési kedvezményeiről, ha birtokaikat bizonyos feltételek mellett a telekkönyvi hatóságok védett birtokká nyilvánították. A *védett-birtokok* ellen, ha azok a részükre előírt adófizetési kedvezményes szolgáltatásokat pontosan teljesítik, nem lehet árverést elrendelni. A védett birtokok adófizetési kedvezményeinek nagyságát és adóhátralékaiknak mikénti kezelését külön pénzügyminiszteri rendeletek szabályozzák.

A földadó után járulékos adókat is kell fizetni. Ezek a következők: a) nyilvános betegápolási és gyermekgondozási pótagó; b) községi pótagó; c) a vármegyei pótagó; d) a rokkantellátási adó; e) az útagó; f) a mezőgazdasági kamarai illeték; g) a vízszabályozási járulék, (ártéri adó).

A betegápolási adó a nyilvános betegápolás és gyermekvédelem céljaira szolgál. Az adó kulcsa jelenleg a földadó 16%-a,

vagy ami ugyanaz a kataszteri tiszta jövedelem 3.2%-a.

A *községi pótdadó* a községi háztartás fedezésére szolgál, ha a község (város) fenntartásának biztosítására megfelelő jövedelmi forrásokkal nem rendelkezik.

A *pótdadó a földadó után általában 50%-nál nagyobb nem lehet*, de a községi háztartás szükséglete szerint a belügyminiszterrel egyetértőleg 50%-nál nagyobb pótdadót is engedélyezhet. A költségvetési szükségletekhez képest a községi pótdadót az egyes községek (városok) állapítják meg. Budapesten pontosan 50%, Szeged sz. kir. városban ezidőszerint 70% a községi pótdadó.

A *vármegyei pótdadó* a vármegyék háztartási költségvetési hiányainak fedezetére szolgál. Az 1924. évben megszűnt vármegyei pótdadót az 1932. évi kormányrendelet állította vissza. A *vármegyei pótdadó kulcsát*, (nagyságát) a belügyminiszter és a pénzügyminiszter hozzájárulásával a törvényhatósági bizottság állapítja meg. (Csongrád vármegyében a megyei városokban 12.5%, a községekben 31.9% a vármegyei pótdadó.)

A *rokkantellátási adó* a világháború hadiözvegyeinek, a hadiárvának és hadirokkantaknak segélyezésére szükséges összegek előteremtésére szolgál.

A Károly csapatkeresztesek a rokkantellátási díjnak a felét fizetik, a hadirokkantak, hadiözvegyek és hadiárvák a rokkantadó alól teljesen mentesek. A *rokkantadó* nagysága a földadó után is *általában 10%*, ha azonban a földadó, házadó, társulati- és tantiémadó, az általános kereseti adó, a jövedelem adó és vagyonadó együttes összege *240 pengőn alól van*, akkor a rokkantellátási adó nagysága nem állandó, hanem a fenti adók együttes összege után *skálaszerűen változik*. A szolgáltatásban lévők rokkantellátási adóját az alkalmazotti kereseti adó után szintén skálaszerűen állapítják meg.

Ha a felsorolt adók együttes összege:

legfeljebb 10 P, akkor a rokkantellátási adó	—	.20 P
ha 11—20 P	— — — — — — — —	— .40 P
21—30 P	— — — — — — — —	— .60 P
31—40 P	— — — — — — — —	— .90 P
41—50 P	— — — — — — — —	— 1.20 P
51—60 P	— — — — — — — —	— 1.60 P
61—70 P	— — — — — — — —	— 2.— P
71—80 P	— — — — — — — —	— 2.60 P
81—90 P	— — — — — — — —	— 3.20 P
91—100 P	— — — — — — — —	— 4.— P
101—110 P	— — — — — — — —	— 5.— P
111—120 P	— — — — — — — —	— 6.— P
121—130 P	— — — — — — — —	— 7.— P
131—140 P	— — — — — — — —	— 8.— P

141—150 P	— — — — — — — —	9.— P
151—160 P	— — — — — — — —	10.— P
161—170 P	— — — — — — — —	12.— P
171—180 P	— — — — — — — —	14.— P
181—190 P	— — — — — — — —	16.— P
191—200 P	— — — — — — — —	18.— P
201—220 P	— — — — — — — —	20.— P
221—240 P	— — — — — — — —	24.— P

Ha 240 P.-nél több, akkor a rokkantellátási adó 10%.

A szolgálatban állók rokkantellátási adóját az alkalmazottak kereseti adójának tárgyalásakor közöljük.

Az útdadó a törvényhatósági és községi közlekedési és közutak kellő karbantartásának költségeire szolgál. Mivel az utak fenntartásának kötelezettségét a törvényhozás a törvényhatóságokra hárította, az útdadó nagyságát a törvényhatóságok szabják meg. Nagysága a legtöbb törvényhatóságban általában 10%. (Csongrád vármegyében 13%, Budapest 1.5% az útdadó.)

A mezőgazdasági kamarai illetéket a mezőgazdasági kamarák fenntartási költségeire a földművelésügyi minisztérium hozzájárulásával a mezőgazdasági kamarák vetik ki. A mezőgazdasági kamarai illeték nagysága a földadó után, annak legfeljebb 4%-a. A földhasznbérletek után az általános kereseti adó 2%-a. Az erdőbirtokok után nem jár kamarai illeték. Az 1935. évben az Alsó-Dunántúli mezőgazdasági kamara területén a földadó 3%-a, a többi kamarák területén a földadó 2.5%-a volt.

Vízszabályozási járulék. A közérdekű vízszabályozási társulatok az érdekkörükbe tartozó földbirtokosokra a vonatkozó törvény alapján a vízszabályozási terheket: nevezetesen a törlesztési részleteket, valamint a társulatok fenntartási költségeit vetik ki. (Ezek az összegek a Vízszabályozási Társulatokat illetik meg.)

Házadó.

A házadó tárgya minden lakóház és más állandó jellegű épület, ha falazata a földben, vagy földön nyugszik.

A lakóházhhoz tartozik a raktár, műhely, garage, pince, jégverem, istálló, ellenben a lakásra nem alkalmas bódék, kunyhók, sátrak, a vizen úszó, parthoz kötött építmények házadót nem fizetnek.

Egyes épületek *házadómentességet* élveznek. A házadómentességnek két alakja van: 1. állandó, 2. ideiglenes házadómentesség. Ezen utóbbi lehet rendes és rendkívüli. Végül külön csoportba tartoznak az átalakítási (tatarozási) kedvezmények.

Állandó mentesek a házadó alól a templomok, kolostorok, lelkészi lakások, az állami, törvényhatósági és községi épületek, a tudományos és közérdekű célokat szolgáló épületek helyiségei, a vasúti és gyári épületek, a gazdasági épületek, cselédlakások, közraktarak, ipari műhelyek, stb.

Rendes ideiglenes házámentességben részesülnek a beépítetlen területekre

emelt új épületek, az új toldalék-épületek, ha addig beépítetlen területen létesültek, továbbá a meglévő épületekre újonnan ráépített emeletrészek. Ez esetekben a házadómentesség időtartama 15 év, ha pedig olyan területen épült a ház, amely ezelőtt is be volt építve, az új háznak a régi ház terjedelmét meg nem haladó részére 10 éves, a régi ház terjedelmét meghaladó részre pedig 15 éves adómentesség jár.

Rendkívüli ideiglenes házadómentességben részesülnek Budapest székesfőváros egyes meghatározott területein bizonyos feltételekkel épült új házak, illetőleg emeletráépítések. A vidéki városokban, gyógy- és üdülőhelyeken engedélyezhető rendkívüli ideiglenes házadómentességet külön pénzügyminiszteri rendelettel szabályozzák. A rendkívüli ideiglenes házadómentesség az 1934. évi május hó 29-ike után kezdett és 1937. évi július hó végéig befejezett épületekre engedélyezhető.

Az átalakítási (tatarozási) adókedvezmény azokra az átalakításokra vonatkozik, amelyeket 1936. évi január hó 1-től kezdve 1936. évi december hó 31-ig végeznek el. Az átalakítási kedvezményt rendszeren olyan épületek (üzlethelyiségek) után adják, melyek meghatározott lényegesebb költséggel a mai kor követelményeinek alakították át. A tatarozási munkálatok után azonban csak akkor adnak adókedvezményt, ha azok az átalakítási munkálatokkal egyidejűleg végeztetnek el. Ha az átalakítás és tatarozási költségek együttes összege a kedvezmény megadásához szükséges mérvet eléri, akkor adókedvezmény címen az átalakítási és tatarozási költségek 50%-a vonható le (műemlékeknél 60%). Az így kiszámított összeget 5 egyenlő részletben kell a ház után kivetett bizonyos adókból levonni, illetőleg ezt az összeget a hátralékos adó törlesztésére fordítani. A kedvezmény megadását a közigazgatási hatóságok útján kell kérni.

A házadót az előző év novemberi negyedévi bérnek négyserese, vagyis a teljes évi bér — az ú. n. nyers bérjövedelem (*haszonérték*) — után vetik ki. Butorozottan kiadott lakásoknál bútorhasználati díj fejében 50% levonandó. Ez a 50% nem házadó, hanem kereseti adó alá tartozik. Bérbe nem adott lakrészek után a bérbeadott lakrészekkel való összehasonlítás útján lesz az évi bér megállapítva.

A házadó kulcsa az évi házbér, illetőleg az évi bérérték után Budapesten 17%, városokban 16%, községekben 14%.

A házadó kivetése bevallás alapján történik. Minden házbirtokos köteles az év november 30-áig az eljáróság által árusított bevallási íven a ház hozadékáról vallomást tenni. A hozadékban az év folyamán beállott emelkedések, vagy esőkkenések megfelelő bejelentés után az év második felére (május—november) vétetnek számításba, a megüresedett helyiségek bérösszege azonban a bérbeadás idejétől számít. A házadót negyedévenként kell fizetni.

Kis- és nagyközségekben és egyes városok külterületein a bérbe nem adott épületek tulajdonosai nem adnak be vallomást, itt az adóztatás alapjául szolgáló legkisebb haszonértéket a pénzügyminiszteri rendelettel megállapított alábbi táblázatos kimutatás összegei mutatják.

Legkisebb haszonérték pengőben						
	1	2	3	4	min- dento- vábbi	minden nyitott fizet- és után
	lakrész után					
Földből vagy vályogból épített rossz karban lévő háznál	30	70	130	180	50	70
Földből vagy vályogból épített jó karban lévő háznál	40	100	160	240	60	80
Szilárd anyagból (téglaából, kőből stb.) épített rossz karban lévő háznál	50	120	190	280	70	100
Szilárd anyagból (téglaából, kőből stb.) épített jó karban lévő háznál	60	140	230	320	80	120

A házadó megállapításáról a községek, illetve a városi adóhivatalok a háztulajdonost fizetési meghagyásban értesítik. A határozat ellen 15 napon belül a pénzügyigazgatóságnál, illetve a m. kir. közigazgatási bíróságnál lehet panasszal élni.

Lakrész üresedés, illetőleg bérbehajthatatlanság esetében, továbbá elemi csapások, tűz, víz, vagy földrengés által megrongált épületeknél bizonyos feltételek mellett az adóhivataloknál adótörlesztést lehet folyamodni.

A házadó után a következő járulékos adókat kell fizetni:
a) nyilvános betegápolási és gyermekgondozási pótdadót; b) községi pótdadót; c) vármegyei pótdadót; d) rokkantellátási adót; e) útdadót; f) rendkívüli házadó-pótlékot.

Ide számítandók továbbá a házbérfiúllér és szemétfuvarozási illeték is, ezek azonban nem pótlékai a házadónak, hanem önálló községi közszolgáltatások, melyeket a mindenkori házadó-alap után írnak elő.

Adóköteles házagnál a nyilvános betegápolási és gyermekgondozási pótdadó, a községi pótdadó, a vármegyei pótdadó, a rokkantellátási adó és az útdadó a házadó után a földadóra is érvényes százalékokban van megállapítva.

A házadó rendkívüli pótlékát 1933. évi január hó 1. napjától kell fizetni. Nagysága általában a házadó-alap 5%-a és a megállapított házadó 20%-a, azaz Budapesten (ahol 17% a házadó) az adóalap 8.4%-a, vidéki városokban (ahol 16%-os a házadó) az adóalap 8.2%-a, községekben pedig (14%-os házadó mellett) az adóalap 7.8%-a.

A legfeljebb kétszobás épületek, amelyeket a tulajdonosok teljes egészükben maguk használnak, mindkét rendkívüli pótlék alól mentesülnek. A kis- és nagyközségekben a házadó 20%-átban megállapítandó rendkívüli pótlék alól, tehát a házadó alap

2.8%-ában, ezenkívül mentesek még a szobák számára való tekintet nélkül mindazok az épületek, amelyeket a tulajdonosok teljes egészükben maguk használnak. Az adóalap 5%-át kitevő rendkívüli pótlékot azonban az utóbbi adózóknak is meg kell fizetniök. A társas házakban lévő lakások fenti kedvezményeket nem élvezik.

A házbérfüller önálló városi adó, melyet a nyers házbérfjövedelem után vetnek ki. Ennek összege Budapesten 3%.

Önálló községi szolgáltatás a szemétfuvarozási illeték is, amelyet azok a belterületi városi házak fizetnek, melyekből a szemetet a hatóság állandóan elszállítatja. Kulcsa Budapesten a nyers házbérfjövedelem 1.5%-a. A két utóbbi járulékos adót csak Budapest székesfővárosban fizetik.

Az adóköteles házak a fent előírt rendes és járulékos adót fizetik.

Az adóköteles házak a fent előírt rendes és járulékos adókat éven át részesülő házak az előírt állami házadó és az átmeneti jelleggel bíró rendkívüli pótlék alól mentesek. A községi póttadó és a többi előírt járulékos adót azonban ezen házak után is meg kell fizetni, bár a rendkívüli ideiglenes házadómentességben részesülő házaknál az érdekelt községek törvényhatósági jóváhagyás alapján még a póttadót is elengedhetik.

Az átalakítási (tatarozási) kedvezményben részesülő házaknál az 50%-os kedvezményt öt egyenlő részletben kell az átalakított ház után kivetett házadóból, annak rendkívüli pótlékaiból és a községi póttadóból levonni.

Néhány gyakorlati feladat.

1. Egy Szeged-környéki birtokosnak 25 hold szántója után á 17 aK, fél hold kertje után 25 aK, 3 hold rét után á 19 aK, 4 hold szőlő után á 30 aK a kataszteri tiszta jövedelme. Mennyi adót fizet a birtokos, ha szőlőjét a jég elverte és a kárbecslő bizottság egyharmad jégkárt állapított meg. (Szeged törvényhatósági városban a póttadó 70%.)

Számvetés:

25 hold szántó kataszteri tiszta jövedelme á 17.— aK	— — —	425.— aK
½ hold kert kataszteri tiszta jövedelme á 25.— aK	— — —	12.50 aK
3 hold rét kataszteri tiszta jövedelme á 19.— aK	— — —	57.— aK
4 hold szőlő kataszteri tiszta jövedelme á 20.— aK	— — —	80.— aK

Összesen: 574.50 aK

Pengő értékben kifejezve: 666.42 P.

Az egyenes állami adó tehát 666.42 P után 20% = 133.28(4) P.

Az állami egyenes adó járulékai:

70% községi póttadó	— — — — —	93.30 P
16% betegápolási adó	— — — — —	21.33 P
rokkantellátási adó (a táblázat szerint)	— — — — —	8.— P
10% úttadó (Szegeden)	— — — — —	13.33 P
2.5% mezőgazdasági kamarai illeték	— — — — —	3.33 P

Összesen: 272.57 P

(Megjegyzés. Szeged sz. kir. város törvényhatóságú város lévén, vármegyei pótadót nem fizetnek.)

2. Valakinek szegedi bérháza után 4500 P bruttó bérjöveldelme van, saját lakrészének felbecsült értéke 950 P, kérdés, mennyi adót fizet a háztulajdonos.

Állami egyenes adó 5450.— P után 16%	— — — —	872.— P
Rendkívüli házadóptótlék 5450.— P után 5%	— — — —	272.50 P
Rendkívüli házadóptótlék 872.— P után 20%	— — — —	174.40 P
Községi pótadó 872.— P után 70%	— — — —	610.40 P
Betegápolási adó 872.— P után 16%	— — — —	139.52 P
Utadó 872.— P után 10%	— — — —	87.20 P
Rokkantellátási adó 872.— P után 10%	— — — —	87.20 P

Összesen: 2243.22 P

3. Egy szegedi bérház évi bruttó jövedelme 3200 P, a tulajdonos lakásának felbecsült értéke 1000 P. Mennyi adót fizet a háztulajdonos, ha 15 évi ideiglenes házadómentességben részesül.

A 16%-os állami házadót és a házadó rendkívüli pótlékát a tulajdonosnak nem kell fizetnie. Fizetendő tehát:

70% pótadó, ami az alapösszeg (4200.— P) 11.2%-a	— — — —	470.40 P
16% betegápolási adó, ami az alapösszeg 2.56%-a	— — — —	107.52 P
10% utadó, ami az alapösszeg 1.6%-a	— — — —	67.20 P
10% rokkantellátási adó, ami az alapösszeg 1.6%-a	— — — —	67.20 P

Összesen: 712.32 P

Megjegyzendő, hogy a bérház tulajdonosának saját lakása után Szegeden még 4% vízdíjat is kell fizetnie. (A város külterületén 1.5% a vízdíj.) A lakók a vízdíjat szintén megfizetik s azonkívül fizetnek még 2% házmesterpénzt is. (A vízdíjat a közadók módjára kezelik.)

4. Három szobás vidéki, (Csongrád vármegyei), rossz karban lévő kőház (saját lakás) után mennyi lesz a házadó?

A legkisebb haszonérték a táblázat szerint 190.— P.

Az állami egyenes adó tehát ennek 14%-a	— — — —	26.60 P
Az 5%-os rendkívüli adópótlék (190.— P) adóalap után	— — — —	9.50 P
(A 20%-os rendkívüli pótlékot a házadó után itt nem kell megfizetni.)		

60%-os községi pótadó 26.60 P után	— — — —	15.96 P
16% betegápolási adó 26.60 P után	— — — —	4.26 P
31.9% vármegyei pótadó 26.60 P után	— — — —	8.49 P
13% utadó 26.60 P után	— — — —	3.46 P
10% rokkantellátási adó 26.60 P után	— — — —	2.66 P

Összesen: 70.93 P

5. Egy Csongrádmegyei vidéki kisbirtokosnak vályogból épített 4 lakrészből álló saját lakása van. Ezenkívül van 24 hold szántója, á 17 aK, 2 hold kertje á 25 aK, 2 hold szőlője á 19 aK, 2 hold legelője á 5 aK, 2 hold rétje á 13.50 aK és fél hold nádasá á 16 aK kataszteri tiszta jövedelemmel. Mennyi adót fizet a kisbirtokos?

A ház legkisebb haszonértéke a táblázat szerint 240.— P.	
Az állami egyenes házadó tehát ennek 14%-a	— — — — — 33.60 P
(A 20% los rendkívüli pótlékot a házadó után itt nem kell fizetni.)	
5%-os rendkívüli házadó pótlék a 240.— P adóalap után	— — — 12.— P
24 hold szántó kataszteri jövedelme á 17.— aK	— — — 408.— aK
2 hold kert kataszteri jövedelme á 25.— aK	— — — 50.— aK
2 hold szőlő kataszteri jövedelme á 19.— aK	— — — 38.— aK
2 hold rét kataszteri jövedelme á 13.50 aK	— — — —27.— aK
½hold nádas kataszteri jövedelme á 16.— aK	— — — 8.— aK
Összesen: 531.— aK	
Pengőértékben kifejezve: 615.96 P	
Az állami egyenes földadó tehát 20%	— — — — — 123.19 P
Az állami egyenes házadó volt	— — — — — 33.60 P
Az állami egyenes adók összege: 156.79 P	
Az állami egyenes adók járulékaikai tehát:	
52%-os községi pótdadó 156.79 P után	— — — — — 81.52 P
Vármegyei pótdadó 31.9% 156.79 P után	— — — — — 50.02 P
13% útdadó 156.79 P után	— — — — — 20.38 P
rokkantellátási adó 156.79 P után	— — — — — 10.— P
2.5%-os mezőgazdasági kamarai illeték a földadó után	— — — — — 3.08 P
A már kiszámított rendkívüli házadó-pótlék	— — — — — 12.— P
Összesen: 333.79 P	

Kratofil Dezső.

Fizika.

A telefon és a mikrofon.

Tanítás a polgári iskola III. osztályában.

Tanulóink megismerkedtek már az áramjárta üres (solenoid) tekercs mágneses erőterével, az elektromágnessel és ez utóbbinak két legfontosabb alkalmazásával az elektromos csengőben és távirógépben. Az áramindukálás öt főesetét is ismerik: tekercs és mágnes egymáshoz képest való mozgatása; tekercs és mágnes mozdulatlan, ellenben a mágnes előtt lágyvasat mozgatunk; elektromágnes és szekundértekercs egymáshoz képest való helyváltoztatása; az elsődleges áram nyitása és zárása; az elsődleges áram gyorsan változó iránya (transzformátorok).

A kapcsoló ismétlés célja ezekből emlékezetbe idézni az óra anyagához szükséges ismereteket. Kiemelendők: az áramjárta tekercs maga is mágneses, sarkított; lágyvas mozgatásával is indukálható áram. Ekkor is a mágneses erővonalak a tekercs meneteihez képest mozognak.